

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI

ÚTMUTATÓ AZ AZBESZT BONTÁSI TERV ÖSSZEÁLLÍTÁSÁHOZ

1. Miért veszélyes az azbeszt?

Az azbeszt rákkeltő hatású anyag, akkor káros, ha belélegzi vagy lenyeli valaki. Elsősorban a tüdőrák, a gégerák, a rosszindulatú mellhártya daganat (mesothelioma) és a petefészekrák kialakulásának kockázatát növeli meg. Azbeszt hatására fokozódik a garat-, a gyomor- és a vastagbél-végbél rák előfordulása is. Manapság az építőiparban nem jellemző olyan mértékű azbeszt expozíció, amely miatt úgynevezett azbesztózis (a tüdő hegesedése) alakulhatna ki.

Az azbeszt nem bomlik le, a tűzben nem ég el, a savak vagy a lúgok sem semmisítik meg. Az azbeszt a szervezetből nem ürül ki, a belélegzett azbeszt örökre a tüdőben marad. Bizonyos azbeszt okozta rosszindulatú daganatok csak évtizedek után alakulnak ki. Az azbeszt okozta daganatok jelentős része jelenleg nem gyógyítható. A mesothelioma általában egy év alatt végez áldozatával. A dohányzás és az azbeszt sokszorosán növeli egymás rákkeltő hatását.

Az Európai Unióban, így Magyarországon is tilos azbesztet, illetve azt tartalmazó terméket forgalomba hozni. Magyarországon 1992n óta tilos a legveszélyesebbnek tartott kékazbeszt (krokidolit) felhasználása, a krizotil (fehérazbeszt) tartalmú termékek előállítás, felhasználása 2005. január 1-ig volt megengedett. Azóta minden azbeszttartalmú termék felhasználása, előállítása szigorúan tilos. Ezen időpontok előtt azonban az azbeszt felhasználása rendkívül sokrétű volt és az akkor készült termékek még ma is fellelhetők a környezetünkben. Munkahelyi azbeszt expozíció jelenleg már csak bontás, mentesítés, karbantartás vagy javítás kapcsán jöhet szóba.

2. Milyen jogszabályok vonatkoznak az azbeszttel való tevékenységekre?

A munkavédelmi törvény adja az általános keretet, amit az azbeszttel kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről szóló 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) egészíti ki. A rendelet egy európai irányelven alapul, amely az Európai Unió minden tagállama (illetve Svájc és Norvégia) számára minimum feltételeket határoz meg. A hazai rendelet is részletesen szabályozza a munkáltató kötelességeit, valamint határértékeket állapít meg. Az Európai Unió tagországaiban azonban hozhatnak szigorúbb előírásokat is, mint pl. Franciaországban vagy Hollandiában.

A hazai szabályozás szerint¹ az azbesztnak kitett munkavállalókra és az őket alkalmazókra vonatkoznak a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott

---

¹ 12/2006. (III. 30.) EüM rendelet 17.§

egészségkárosodások megelőzéséről szóló külön jogszabály² előírásai is, függetlenül attól, hogy az azbeszt expozíció milyen mértékű.

3. Hol fordulhat elő azbeszt, mikor kell gondolni rá?

Azbeszttel szándékosan vagy véletlenül lehet találkozni. Szándékos találkozás az ismert azbesztartalmú anyaggal való munkavégzés (leggyakrabban azbesztmentesítés) során történik, így fel lehet készülni a védekezésre a megelőző intézkedések révén. A munkavállaló véletlen, nem tervezett találkozása az azbeszttel a munkavégzés során azért veszélyes, mert nem számítanak rá, így a megelőző intézkedések sem megfelelőek. Gyakran csak utólag derül ki, hogy a bontás/felújítás során olyan anyaggal dolgoztak, amely azbesztet is tartalmazott. Ezekre a lehetőségekre úgy kell felkészülni és megelőzni, hogy megfelelő védelem biztosított legyen az azbeszt expozíció esetére is.

Magyarországon az ötvenes évektől a kilencvenes évekig épült épületekben használhattak azbesztet, de az épületekbe utólag is beépíthették, beszerelhatték az azbesztet. Egyes telepeken elfekvő készletekből, tiltást nem alkalmazó országokból feketén importálva, korábbi építkezésből „újrahasznosítva” még a közelmúltban is felhasználhattak azbeszt tartalmú anyagokat. Nyugat-Európában, ahol hamarabb kezdték használni az azbesztet, jóval korábban elkezdték kivonni a forgalomból.

Az azbesztet hő- és elektromos szigetelésre, erőhatásnak nem kitett épületelemekben használták. A három leggyakoribb formája: az úgynevezett szórt azbeszt, az azbeszt szigetelőlapok és az azbeszt-cement termékek. A szórt azbesztet szigetelésként, borításként, illetve vakolatként vitték fel valamilyen kötőanyaggal. Jellemzően pincék és hő-csövek beltéri szigetelésére alkalmazták. A szórt azbeszt veszélye, hogy a kötőanyag elhasználódásával az azbeszt rostok kiszabadulnak és a levegőbe kerülve fejtik ki károsító hatásukat.

Az épületek borításaként (álmennyezet, tűzzáró ajtó, falburkolat, esővetők alatt) vagy radiátorok, kályhák, sütők mögött felhasznált magas azbeszt tartalmú, úgynevezett azbeszt szigetelőlemezek a kevés kötőanyag miatt szintén könnyen porladnak. Hasonlóan veszélyesek a hő-csövekre tekert azbeszt szigetelőszalagok is. De gyakran előfordul azbeszt elektromos szigetelésként régi lámpatestekben, biztosíték- és kapcsolószekrényekben is.

Szilárdabban kötött azbeszt az azbeszt-cement termékekben – pl. pala és hullámpala (tetőfedés), eternit-cső (szennyvízelvezetés) – található. A ragasztás nélkül rögzített azbeszt-cement termékek

---

² 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet

(pl. felcsavazott hullámpala) eltávolítása jellemzően csak akkor jár azbeszt kibocsátással, ha megbolygatják őket, fúrás, törés, csiszolás révén. Egészben történő eltávolításuk esetén csekély az azbeszt kiszabadulásának kockázata. Ezzel szemben a ragasztott/vakolt termékek eltávolításakor a roncsolás miatt sok azbesztrost szabadul fel. Azbesztet adagoltak még bizonyos fugákba, műkövekbe is, így akár padlóknak, ablakpárkányokban, virágládákban is előfordulhat.

Napjainkban azbeszttel a következő tevékenységek során lehet találkozni: épületek bontása (különösen ipari csarnokok, középületek, közművek), épületen belüli és kültéri általános karbantartási tevékenységek (fűtés, elektromosság, víz, csatorna, légtechnika, egyéb), palatetőcseréje/javítása, illetve épületek azbesztmentesítése során.

A munkáltatónak kiemelt feladata a munkavállalók kioktatása az azbeszt felismerésére, az azbeszt által jelentett veszélyekről és azok megelőzéséről, ha feltételezhető, hogy a munkavégzés során azbesztnak lehetnek vagy lesznek kitéve.³

4. Mi a teendő, ha azbeszt van az épületben?

A legveszélyesebb a szórt azbesztszigetelés, mivel a laza állagú anyagból az azbesztrostok sokkal könnyebben szabadulnak fel, mint az azbesztcement termékekből, amelyekben az azbesztrostok kötött állapotban vannak. Az azbesztet, kivéve talán a szórt azbesztet, gyakran nagyon nehéz szabad szemmel felismerni. A szórt azbesztet javasolt eltávolítani, de a szilárdan kötött azbeszttől is célszerű megszabadítani az épületet, ha a tevékenység biztonságosan kivitelezhető. Az építési munkálatokat végző vállalkozó elsődleges feladata az azbesztforrások azonosítása, valamint azok típusának és állapotának felmérése.

(Ezt már a szerződéskötés előtt, illetve magában a szerződésben érdemes rögzíteni, hogy mi a teendő, ha azbeszt kerül elő.)

A kockázatértékelés alapján el kell dönteni, hogy a tervezett munkálatok során a dolgozók ki lesznek-e téve azbesztnak. Ha várható az azbeszt expozíció lehetősége, akkor a tevékenységet úgy kell megtervezni, hogy a lehető legkevesebb munkavállalót érjen azbeszt expozíció és a kitétség szintje (időtartam és koncentráció) minimális legyen.

A kockázatértékelés ad választ arra is, hogy milyen mértékű lesz a dolgozók azbesztnak való kitétsége. Bizonyos esetekben, ha az alkalomszerű és alacsony intenzitású azbeszt-expozíció és ezt mérés is igazolja, akkor nem kell bejelenteni a tevékenységet a munkavédelmi hatóságnak. Ilyen

---

³ 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet 13.§

tevékenység pl. a rövid karbantartás nem porlódó terméken, a szilárdan kötődő azbesztrostokat tartalmazó termék roncsolás mentes eltávolítása vagy a jó állapotú azbeszt betokozása, továbbá a mérések és a mintavétel is.

Minden egyéb esetben az „Azbeszttel végzett tevékenységek bejelentése” kötelező. Mindezekről függetlenül, akármilyen kis szintű, de igazolható az azbesztnak való kitettség, a rákkeltő anyag expozíciójában dolgozó munkavállalókról a munkahelyi rákkeltőkről szóló rendelet⁴ szerinti nyilvántartást kell vezetni, illetve az előbbi rendeletnek megfelelően be is kell őket jelenteni a munkavédelmi hatóságnak.

5. Milyen példák vannak az alacsony szintű azbesztexpozícióval járó munkákra?

Azbeszt expozícióval járó tevékenységre vonatkozó néhány példa:

- Egy-két hibás azbesztcement idom leszerelése (roncsolás nélkül)
- Tömítőgyűrűk egyben történő eltávolítása
- Ép azbesztcement borítás egyben történő levétele (a mögötte lévő vezeték karbantartása céljából)
- Bevonattal rendelkező azbeszt termékek nyomás és dörzsölés nélküli lemosása.

A fenti esetekben is meg kell hozni a megfelelő védelmi intézkedéseket, mint: előzetes tervezés, szükség szerinti elhatárolás, nedvesítés, erre a célra alkalmas porszívó és roncsolás mentes technológia használata, illetve alapos eltakarítás.

6. Mire kell odafigyelni az azbeszttel végzett tevékenység bejelentésekor⁵?

A Rendelet (2. melléklete) szerinti bejelentést 15 nappal a tevékenység megkezdése előtt kell eljuttatni az illetékes munkavédelmi hatóságnak. Ha azbesztmentesítés (eltávolítás) is történik, akkor csatolni kell a munkatervet, mely bemutatja az alkalmazott technológiát és azt is, hogy a munkáltató milyen eszközökkel csökkentette minimálisra az azbeszt jelentette kockázatokat. Előre nem tervezhető, közmű karbantartási munkák esetén a három munkanapon belüli bejelentés megengedett.

7. Mit kell a munkatervnek tartalmazni?

Azbeszt eltávolítása esetén munkatervet kell készíteni, amelyet csatolni kell a bejelentéshez is. A munkaterv célja, hogy a megelőző intézkedések megfelelőek legyenek. A munkaterv munkavédelmi intézkedéseit csak munkavédelmi / munkaegészségügyi szakember készítheti el.

⁴ 26/2000. (IX. 30.) EüM rendelet 15.§ és 18.§ és 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet 4.§ (4) és 17.§.

⁵ 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet 4.§, 11.§

A munkatervnek a Rendelet előírásai [4.§ (3), 10.§ (1) a), 11.-12.] szerint a következőket kell tartalmaznia:

A munkavégzés pontos helye • a munka jellege és várható időtartam • az azbeszt eltávolításának kötelezettsége, vagy eredeti helyén való hagyásának indokolása • a bontási technológia, az alkalmazott módszerek részletes leírása, valamint az alkalmazott munkaeszközök és a karbantartásukat tanúsító igazolások • egyéni légzésvédő eszköz szükségessége és kiválasztásának szempontjai • a munkavállalók védelmére és dekontaminálására, illetve a munkavégzés hatókörében tartózkodók védelmére szolgáló eszközök felsorolása és jellemzése • az azbesztből, illetve azbeszttartalmú termékből keletkező porok a munkaterületen kívülre jutásának megakadályozására szolgáló intézkedések • a tevékenység befejezését követően az azbesztexpozíció megszűnésének igazolása levegőtisztasági vizsgálattal • nyilatkozat arról, hogy a tevékenység végzéséhez a szükséges szakmai ismeret biztosított, illetve építési engedélyezéshez kötött tevékenység végzésére a munkáltató jogosult.

8. Mi a teendő, ha azbesztmentesítésre van szükség?

Azbeszttel, azbeszttartalmú termékkel végzett bontási vagy mentesítési munkát csak kellő szakismerettel rendelkező (a tevékenység végzését megelőző három évben rendszeresen és igazolhatóan azbeszt-bontási vagy mentesítési tevékenységet végzett) munkáltató végezhet a tevékenység jogosultságára szóló építési engedély birtokában.⁶

9. Milyen védelmi intézkedések szükségesek, ha azbeszt expozíció fordul elő?

Az azbeszt expozícióval kapcsolatos védelmi és megelőző intézkedéseket a Rendelet [4.§ (6), 5.§, 12.-17.§] az alábbiak szerint részletesen meghatározza:

- Elsődleges a porképződés megakadályozása, illetve a terület leszigetelése a környezetétől
- Ki kell táblázni a veszélyt és megakadályozni az illetéktelenek bejutását.
- A munkavállalók létszámát a munka elvégzéséhez szükséges lehető legalacsonyabb számban kell meghatározni és tartani.
- Általában légzésvédőre van szükség, amely minimum FFP3-as porálarc, de gyakran van szükség külső, szűrt levegő betáplálású kámzsára is. Továbbá teljes testet fedő védőöltözet kell biztosítani, melyet csak tisztítás céljára lehet kivinni a munkaterületről. A tisztítást csak erre megfelelő speciális felszereléssel rendelkező szervezet végezheti.
- Fekete-fehér rendszerű öltöző, mosdó, zuhanyzó és illemhely, továbbá étkezésre kijelölt terület álljon a munkavállalók rendelkezésére a dohányzási tilalom mellett.

⁶ 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet 12. §

- A hulladék megfelelő kezelésére, tárolására és eltávolítására (beleértve az eltávolított azbesztet és az azbeszttel szennyezett és elhasznált védőöltözetet, védőeszközöket, munkaeszközöket is) külön jogszabály⁷ előírásait kell a munkáltatónak figyelembe venni.
- A munkavállalók elméleti és gyakorlati oktatása a foglalkozási rákkeltőkkel, az azbeszttel kapcsolatos veszélyekről, egészségkárosodásokról, a megelőzés lehetőségeiről.
- A munkavállalók rendszeresen orvosi vizsgálata (előzetes, időszakos, soron kívüli és záró munkaköri alkalmassági vizsgálat) kötelező a munkahelyi egészségvédelem érdekében.
- Az azbeszt expozíciónak kitett munkavállalókról a munkáltatónak nyilvántartást kell vezetni és a foglalkozási rákkeltők szerinti bejelentést a munkavédelmi hatóságnak megküldeni.

10. Miben kell egyeztetni a munkáltatónak és a munkavállalóknak, ha azbeszttel való munkavégzés történik?

Az azbeszt rendkívüli veszélyességét az is növeli, hogy hatása nem ismerhető fel azonnal, a megbetegedés az azbeszt hatásának való kitettség kezdetétől számított 10 - 40 év alatt alakulhat ki. Emiatt a munkavállalókban nehezen alakul ki veszélyérzet az azbeszttel kapcsolatban. Ezért a munkáltató fokozottan felelős a munkavédelmi szabályok betartásában és betartatásában, és az érintett munkavállalók megfelelő, szakszerű, de közérthető tájékoztatásában is.

Az egyeztetések elősegítik, hogy a lehető legjobb megoldás szülessen, s mindegyik fél elégedett legyen a védelmi intézkedésekkel, ezért szívesen az Mvt. előírásain felül a következő témákban is egyeztetni a munkáltatók és a munkavállalók között⁸:

- A kockázatértékelésről: Szükséges-e felülvizsgálni és módosítani?
- A mintavételről: A mérés a leginkább jellemző legyen a munkafolyamatra!
- A munkaidő-pihenőidő beosztásáról (ha egyéni védőeszközt, pl. légzésvédőt kell viselni): Figyelembe kell venni a munka nehézségi fokát, a klímát és az egyéni védőeszköz okozta többletterhelést is!
- Határérték túllépés esetén: A továbbiakban szükséges megelőző intézkedésekről.

11. Mit jogosult a munkavállaló, illetve annak képviselője megismerni?

A munkavállaló/és munkavédelmi képviselője az azbeszt expozíció csökkentése érdekében jogosult megismerni⁹ az alábbiakat:

- a kockázatértékelést, az egészségvédelmi megelőző intézkedéseket, ide értve a

⁷ 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet

⁸ 12/2006. (III. 30.) EüM rend. 3.§ (3), 6.§ (2), 8.§ (4), 10. § (2)

⁹ 12/2006. (III. 23.) EüM rendelet 15.§ (1), 4.§ (5)

védőfelszereléseket és ruházatot érintő intézkedéseket

- a mintavételt, a mérési eredményeket, (a saját magára vonatkozó) egészségi dokumentációt
- a munkáltató által a munkavédelmi hatóságnak jelentett adatok.

12. Mikor kell azbesztet mérni?

A Rendelet előírja a levegőtisztasági vizsgálat elvégzését az azbeszttel vagy azbeszttartalmú termékkel végzett tevékenységgel összefüggésben a munkahelyen, illetve a munkavégzés hatókörében a levegőben található azbesztrostok mennyiségének meghatározására végzett. Az első kockázatértékelés eredményétől függően a munkahelyi levegő azbesztkoncentrációjának mérését rendszeresen, de legalább háromhavonta, a technológia megváltoztatása esetén soron kívül is el kell végezni. A mérések gyakorisága évi egyre csökkenthető, ha a tevékenység nem változott, s a két legutóbbi mérés eredménye határérték alatti volt.

Az azbesztmentesítést követően a területet csak úgy lehet átadni, hogy a levegőben elfogadható szint alá csökkent az azbesztrostok koncentrációja. Mérést csak akkreditált laboratórium végezhet!

(A munkáltatónak biztosítani kell, hogy a munkavállalót érő azbesztexpozíció idővel súlyozott átlaga 8 órás időtartamra vonatkoztatva ne haladja meg a $0,1 \text{ rost/cm}^3$ -t. Az azbesztbontás és -mentesítés után végzett levegőtisztasági vizsgálatra a megengedett azbesztrost-koncentráció $0,01 \text{ rost/cm}^3$.)

13. Milyen orvosi vizsgálatokat kell végeztetni, ha a munkavállalók azbesztnek vannak kitéve?

A Rendelet a külön jogszabály¹⁰ szerint végzett munkaköri alkalmasság orvosi vizsgálata során a következő feladatokat írja elő:

- nyilvántartás vezetése a munkavállaló kórtörténetéről, korábbi foglalkozásairól, munkaköreiről
- személyes kikérdezés
- általános klinikai vizsgálat, különös tekintettel a mellkas vizsgálatára
- légzésfunkciós vizsgálatok.

A foglalkozás-egészségügyi szolgálat orvosa dönt a további vizsgálatokról, pl. javaslatot tesz köpetcitológiai, CT vizsgálat elvégzésére. A légzésfunkciós vizsgálatok eredményének értékelése segít meghatározni, hogy a munkavállaló képes lesz-e az egyéni légzésvédőt viselni.

A tudomány jelenlegi állása szerint azonban nem ismertek olyan vizsgálati módszerek, amelyek az azbeszt okozta rosszindulatú daganatokat megfelelő biztonsággal és korán ki tudnák mutatni. A

---

¹⁰ 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet

rutin szerűen végzett mellkas röntgen vizsgálatnak vagy az egyéb vizsgálatok közül, pl. a tumor-marker vizsgálatnak sem sikerült bizonyítani a hatásosságát (a betegség korai kiszűrésében). Mindez azt erősíti meg, hogy elsődleges feladat a megelőzés, hogy az azbeszttel ne kerüljenek kapcsolatba a munkavállalók.

14. Hol és hogyan lehet felkészülni az azbeszt minél könnyebb felismerésére?

- A svájci balesetbiztosító egy szabadon bebarangolható házat készített az Interneten, melyben képekkel mutatják be, hogy hol fordulhat elő azbeszt. A kiegészítő információk német, francia és olasz nyelven is elérhetőek.

Forrás: <https://www.suva.ch/material/tools-tests/asbesthaus>

- A brit munkavédelmi hatóság két képgalériát is készített a honlapján, ahol az azbeszt tipikus felhasználásai láthatóak.

Forrás: <http://www.hse.gov.uk/asbestos/gallery.htm>, <http://www.beware-asbestos.info/gallery>

- Az azbeszttel dolgozó (épület karbantartó) munkavállalók megfelelő képzéséről szól egy másik európai útmutató is, mely jelenleg csak angol nyelven olvasható.

Forrás: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7478&langId=en>

- Magyar nyelven olvasható egy európai útmutató, mely bevált gyakorlatokat mutat be. A „Gyakorlati útmutató az azbeszttel járó kockázatok megelőzése vagy csökkentése érdekében követendő bevált gyakorlathoz a (potenciálisan) azbesztveszéllyel járó munkáknál” az Európai Bizottság bevált gyakorlatokról szóló nem kötelező útmutatója, amelyet az Európai Unió Vezető Munkafelügyeleti Tisztségviselők Bizottsága (SLIC) adott ki a munkavállalók és a munkavédelmi felügyelők számára

Forrás: http://www.omfi.hu/letolt/azbeszt_gyakorlati_utmutato.pdf

- Magyar nyelven is olvasható az Európai Parlament 2013. március 14-i állásfoglalása az azbeszttel kapcsolatos foglalkozás-egészségügyi kockázatokról és minden létező azbeszt felszámolásának kilátásairól (2012/2065(INI)), beleértve az azbeszt okozta megbetegedések elismerését is

Forrás: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-013-0093+0+DOC+XML+V0//HU>